

Działania Stowarzyszenia im. Jana Karskiego w roku 2016

Styczeń

17.01.2016 Projekcja filmu „Jestem Józef, wasz brat” powiązana z Dniem Judaizmu w Kościele Katolickim.

Izraelski film dokumentalny inspirowany wizytą papieża Jana Pawła II w Izraelu w 2000 roku. Film opisuje zmiany jakie zaszły w trudnym i często burzliwym związku między Żydami i chrześcijanami, judaizmem i katolicyzmem, między Watykanem i Izraelem. Reżyseria: Amy Kronish i Eli Tal-El.

18.01.2016 Spotkanie z o. Stanisławem Jaromim pt. „Papieskie wezwanie do dialogu w encyklice *Laudato si'*”

O. Stanisław Jaromi OFMConv jest filozofem i ekologiem, wykładowcą akademickim. Od lat zaangażowany w chrześcijańską edukację ekologiczną i publicystykę prezentującą franciszkański wymiar ekologii, wieloletni delegat franciszkanów ds. sprawiedliwości, pokoju i ochrony stworzenia, szef Ruchu Ekologicznego św. Franciszka z Asyżu – REFA, redaktor portalu swietostworzenia.pl. Interesuje się sprawami dialogu pomiędzy nauką i wiarą, kulturą i duchowością, chrześcijańską wizją świata i różnymi nurtami filozofii.

27.01.2016 Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokustu. Spotkanie z o. Tomaszem Dostatnim OP.

27 stycznia obchodzony był Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu. W Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu kilkudziesięciu kielczan uczestniczyło w spotkaniu w trakcie którego upamiętnili wspólną modlitwą i zapaleniem światła pamięci pod pomnikiem Menora przy al. IX Wieków Kielc. Po tej uroczystości odbył się wykład o. Tomasza Dostatniego OP pt. "Duchowe wędrowanie". W trakcie prelekcji o. Dostatni nawiązywał do swojej najnowszej książki. Gość rozważał podejście do wiary i niewiary na przykładzie kilku życia kilku postaci. O. Dostatni wspominał m. in. Ryszarda Kapuścińskiego, niedawno zmarłego o. Jana Górę, czy Małgorzatę Braunek.

Luty

12.02.2016 Wizyta Konsula USA

12 lutego w Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu gościliśmy Panią Pamelę DeVolder, Konsul Stanów Zjednoczonych ds. prasy i kultury. Pani Konsul zapoznała się z działalnością Stowarzyszenia i zwiedziła Instytut.

12.02.2016 Wernisaż wystawy rysunków Helgi Hoškovej-Weissovej

Helga Hošková-Weissová jest jednym z nielicznych dzieci, które przeżyły Terezin. Urodziła się w Pradze w 1929 r. w żydowskiej rodzinie. W 1941 r. wraz z rodzicami jednym z pierwszych transportów trafiła do terezińskiego obozu, w którym spędziła prawie trzy lata. Zabrała ze sobą blok, pudełko z farbami wodnymi, pastele i ołówki...Pierwszy rysunek powstał krótko po przyjeździe do obozu - w grudniu 1941 r. Pokazała dzieci lepiące bałwana. Ojciec powiedział jej wówczas "Helga, maluj, co widzisz". I tak zrobiła. Najpierw jej prace powstawały na dobrej jakości papierze, później rysowała na

wszystkim. Powstało w ten sposób około 100 rysunków, rejestrujących życie w getcie. Mają szczególną wartość również dlatego, że nie istnieją żadne fotografie z tego okresu w Terezynie. Rysunki Helgi są właściwie jedynym zachowanym dokumentem, świadectwem tego czasu.

Podczas wernisażu zaprezentowano fragmenty książki „Dzienniki Helgi” i filmu dokumentalnego, w którym autorka opowiada o swoich pracach. W wernisażu wzięła udział Pani Anna Radwan z Czeskiego Centrum w Warszawie – współorganizatora ekspozycji. Wystawa była prezentowana do końca lutego.

22.02.2016 Wieczór chopinowsko-norwidowski w 206. rocznicę urodzin genialnego kompozytora.

W trakcie spotkania wysłuchaliśmy interpretacji wiersza "Fortepian Szopena" C. K. Norwida przygotowanej przez Adama Cedro oraz krótkiego koncertu złożonego z utworów najwybitniejszego polskiego kompozytora.

Marzec

9-23.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie

Był to pierwszy w Kielcach cykl imprez poświęcony zmarłemu w 2000 roku księdzu Józefowi Tischnerowi – filozofowi i kapłanowi, który w niezwykle mądry sposób komentował i pomagał zrozumieć otaczającą nas rzeczywistość. W trakcie dni prezentowano dwie wystawy: „Odwaga myślenia”, ustawiona na ul. Sienkiewicza przy Ławeczce Karskiego, przygotowana przez Instytut Myśli Józefa Tischnera oraz „Drogami Tischnera” – eksponowana w Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu, która zawiera m.in. osobiste książkowe dedykacje księdza Tischnera.

9.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie: Spotkanie z Wojciechem Bonowiczem

Dni Tischnerowskie otwarło spotkanie z redaktorem „Tygodnika Powszechnego”, autorem książki "Tischner". Jest to pasjonujący reportaż biograficzny, rzetelna relacja o życiu i kształtowaniu się wybitnego teologa i filozofa. Dzieło w prawdziwie tischnerowskim duchu. Spotkaniu towarzyszyć będzie otwarcie wystawy „Drogami Tischnera” złożonej z materiałów przekazanych Instytutowi przez Kazimierza Tischnera, brata księdza profesora. Na spotkanie w kamienicy Planty 7 przybyła liczna grupa kielczan zainteresowanych postacią i dokonaniem wybitnego teologa i filozofa. Kielecka publiczność wysłuchała wielu bardzo ciekawych faktów z życia Księdza Profesora, w tym liczne anegdoty. Redaktor Bonowicz zwrócił uwagę na żywą pamięć o księdzu Tischnerze: - Jest dużo szkół jego imienia i jego książki bardzo dobrze się sprzedają. Należy zauważyć, że nie jest to postać, o której się mówi często w telewizji i w radiu, a jednak książki się sprzedają w dużym nakładzie. Jest głód Tischnera. Moim zdaniem, jest to „głód dobrej wiadomości”.

10.03.2016 "Słuchaj, medytacja jest... z o. Janem Berezą rozmowa post mortem" - spotkanie z o. Maksymilianem Nawarą i Dariuszem Hyblem

W Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu odbyło się wyjątkowe spotkanie z autorami książki "Słuchaj, medytacja jest... z o. Janem Berezą rozmowa post mortem" - o. Maksymilianem Nawarą i Dariuszem Hyblem. Goście przedstawili postać nieżyjącego już o. Jana Berezy oraz historię stworzonego przez niego Ośrodka Medytacji Chrześcijańskiej w Lubiniu. Ośrodek Medytacji Chrześcijańskiej wraz ze swoim duchowym opiekunem nieustannie się rozwijają, nabierając swoistego charakteru,

zakorzenionego w chrześcijańskim monastycyzmie i jednocześnie otwartego na dialog z buddyzmem zen.

11-13.03.2016 Spotkanie medytacyjne chrześcijan i buddystów

Trzydniowe spotkanie medytacyjne buddystów i chrześcijan w Kielcach w Klasztor Palotynów na Karczówce były pierwszym z cyklu czterech spotkań medytacyjnych w intencji pokoju współorganizowanych roku 2016 przez Stowarzyszenie im. Jana Karskiego. Wprowadzenie do medytacji poprowadzili: ze strony buddyjskiej – roshi Mikołaj Uji Markiewicz (nauczyciel medytacji, uczeń roshiego Kwonga, mistrza zen i opata Sonoma Mountain z Zen Center), oraz ze strony chrześcijańskiej – Maksymilian Nawara OSB (benedyktyn, kapłan, patrol, lider Ośrodka Medytacji Chrześcijańskiej w opactwie w Lubiniu, od kilkunastu lat zaangażowany we współpracę i dialog z buddyzmem zen).

17.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie: Spotkanie z ks. Adamem Bonieckim

Licznie przybyła kielecka publiczność wysłuchała wzruszających wspomnień przyjaciela Tischnera, redaktora- seniora „Tygodnika Powszechnego” dotyczących osoby ks. Józefa. W trakcie wydarzenia było dużo czasu na zadawanie pytań, na które gość z chęcią odpowiadał. Spotkanie z ks. Bonieckim zgromadziło najliczniejszą publiczność od czasu powstania Instytutu.

21.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie: RE-KOLEKCJE Tischnerowskie

Nieznane kazania księdza Tischnera, które uzyskaliśmy dzięki „Tygodnikowi Powszechnemu”, mogliśmy usłyszeć w interpretacji kieleckich aktorów (Miroslaw Biliński, Andrzej Cempura) w towarzyszeniu oprawy muzycznej przygotowanej przez uczniów szkoły muzycznej.

23.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie: Tischner czyta katechizm

W Wielką Środę zaprezentowaliśmy cztery odcinki cyklu filmowego „Tischner czyta katechizm”. To zapis wyjątkowych rozmów ks. Tischnera z Jackiem Żakowskim. Wyświetliliśmy następujące filmy: „Gdyby Jezus się pomylił”, „Nie będzie innego objawienia”, „Łaska”, „Nadzieja”. Podczas spotkań można było nabyć książki ks. Tischnera i ks. Bonieckiego oraz publikacje „Tygodnika Powszechnego”.

30.03.2016 I Kieleckie Dni Tischnerowskie: Spotkanie z Kazimierzem Tischnerem

Gościem ostatniego spotkania I Kieleckich Dni Tischnerowskich był Kazimierz Tischner, który z humorem wspominał swojego starszego o 15 lat brata. W trakcie wieczoru wyłonił się obraz ks. Tischnera, jako człowieka oddanego całkowicie woli Boga, a jednocześnie twardo stąpającego po ziemi. Nasz gość kultuwyje dorobek brata głównie pracując z młodzieżą – prowadzi Stowarzyszenie Drogami Tischnera, pomaga szkołom noszącym imię ks. Tischnera w Polsce i na Ukrainie

31.03.2016 Wykład biskupa Jan Piotrowskiego „Bóg wybacza czułością, nie dekretem”

Wykład nawiązywał do przesłania papieża Franciszka w Jubileuszowym Roku Miłosierdzia i w przeddzień Święta Miłosierdzia, które obchodzone jest w pierwszą niedzielę po Wielkanocy. W trakcie swojego wystąpienia gość odnosił się także do encyklik Jana Pawła II. Spotkanie zakończyła żywa rozmowa Księdza Biskupa z licznie przybyłą publicznością. Była to druga wizyta nowego biskupa kieleckiego w kamienicy przy ul. Planty 7.

Kwiecień

2.04.2016 Wykład Bogdana Białka dla nauczycieli i edukatorów

W Instytucie Kultury Spotkanie i Dialogu odbył się wykład Bogdana Białka, Prezesa Stowarzyszenia im. Jana Karłowicza pt. "Pamięć, dialog, pojednanie" dla nauczycieli z województw łódzkiego, świętokrzyskiego i śląskiego biorących udział w Follow-upie dla nauczycieli i edukatorów uczestniczących w seminariach i szkoleniach w Yad Vashem w 2015 r. Wykład został przyjęty z ogromnym zainteresowaniem uczestników.

7.04.2016 Otwarcie wystawy „Jan Palach '69” i projekcja filmu „Gorejący krzew”

Wystawa opowiada o dramatycznym proteście praskiego studenta przeciwko sowieckiej inwazji w 1968 roku i postępującej stalinowskiej normalizacji. 16 stycznia 1969 roku na Placu Wacława w Pradze w proteście przeciwko inwazji w Czechosłowacji podpalił się praski student Jan Palach. Motywy swojej decyzji przedstawił w liście podpisanym „Pochodnia nr 1”. Swoim gestem chciał w rodakach obudzić potrzebę oporu wobec normalizacji oraz zaostrenia cenzury i propagandy. Wystawa składająca się z 23 paneli jest połączeniem fotografii z komentarzem oraz kopii prywatnych i urzędowych dokumentów związanych z dramatycznym protestem czeskiego studenta. Wystawa oddaje atmosferę okresu neostalinowskiej normalizacji w Czechach, podejmuje też temat samospalenia Ryszarda Siwca. Ważną i poruszającą częścią wystawy jest również gipsowa maska pośmiertna Jana Palacha wykonana przez rzeźbiarza Olbrama Zoubka. Wystawę można było oglądać do końca kwietnia.

Otwarcu wystawy towarzyszyła projekcja filmu "Gorejący krzew" w reż. Agnieszki Holland.

8.04.2016 Msza za śp. ks. Jana Kaczkowskiego

Duszpasterstwo akademickie Wesola 54 oraz Stowarzyszenie im. Jana Karłowicza wspólnie zaprosiły kielczan do modlitwy dziękczynnej za zmarłego 28 marca 2016 ks. Jana Kaczkowskiego. Liturgia odprawiona została w kościele akademickim pw. św. Jana Pawła II w Kielcach. Ksiądz Jan, twórca puckiego Hospicjum im. św. o. Pio, był gościem Instytutu Kultury Spotkania i Dialogu w październiku 2015.

13.04.2016 Projekcja filmu "Historia Ireny Sendlerowej"

Stowarzyszenie im. Jana Karłowicza zorganizowało projekcję filmu „Historia Ireny Sendlerowej”. Po pokazie miało miejsce spotkanie z Janiną Zgrzembką, córką Pani Ireny, oraz z reżyserem Andrzejem Wolfem. „Historia Ireny Sendlerowej” to film zrealizowany na bazie unikalnych wywiadów z tytułową bohaterką zarejestrowanych w ostatnich dniach jej życia. W filmie pani Irena opowiada o swojej działalności, którą było ratowanie życia najbardziej zagrożonych żydowskich dzieci z warszawskiego getta. Nadawanie nowych tożsamości, fałszowanie dokumentów, sposoby wyprowadzania dzieci za mury oraz umieszczanie ich w domach Polaków, zostało zobrazowane przy pomocy filmowych materiałów archiwalnych z Polski, USA i Rosji, wzbogaconych o sekwencje fabularne.

18.04.2016 "Bomba, która wstrząsnęła światem" - projekcja na Planty 7

Pokaz z cyklu „Docs+Science. Pionierzy”. Roy Jay Glauber - amerykański fizyk związany z Uniwersytetem Harvarda w Cambridge, laureat Nagrody Nobla z fizyki za wkład w kwantową teorię

koherencji optycznej jest prawdopodobnie ostatnim żyjącym i aktywnym naukowo uczestnikiem projektu Manhattan, którego celem było opracowanie bomby atomowej. Historia Glaubera rozpoczyna się z chwilą przyjazdu na pustynię Nowego Meksyku, do tajnego ośrodka badawczego, jej kulminacją jest moment testu Trinity i zrzućenie ładunków na Hiroszimę oraz Nagasaki, a puentą - nagroda Nobla, którą Glauber otrzymał za badania w dziedzinie, która nie miała nic wspólnego z badaniami nad bombą. Zajmując się optyką Glauber zdawał się szukać odkupienia dla swojego udziału w militarnym projekcie stulecia. Rozmowie ze znakomitym fizykiem towarzyszy jego partnerka, Atholie Rosett, co sprawia, że spotkanie nabiera bardzo intymnego charakteru.

Po projekcji odbyła się rozmowa z dr. Józefem Płoskonką, fizykiem jądrowym.

25.04.2016 Konferencja „Pamięć - Dialog – Pojednanie. Czy przeszłość stale się zmienia? ”

Pierwsza z dwóch konferencji pod wspólną nazwą „Pamięć - Dialog – Pojednanie” miała miejsce w Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu z udziałem wybitnych specjalistów: dr hab. Bożeną Szaynok, prof. Pawłem Śpiewakiem, dr hab. Marcinem Zarembą, red. Konstantym Gebertem i o. Tomaszem Dostatnim. Konferencja była częścią projektu "O sprawiedliwość, o wolność, o godność..." realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG. W pierwszej części spotkania odbył się wykład prof. Szaynok pt. „Co wiemy o Pogromie Kieleckim i jak o nim rozmawiamy?”. Po wykładzie odbyła się debata, w której udział wzięli: prof. Paweł Śpiewak, dr hab. Marcin Zaremba, red. Konstanty Gebert i o. Tomasz Dostatni OP. Poprowadził ją Bogdan Białek, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego.

Maj

5.05.2016 Projekcja filmu "W chowanego. Wiara i tolerancja po Holokauście"

Stowarzyszenie zorganizowało projekcję filmu z udziałem twórcy Menachema Dauma z USA. Film jest osobistym świadectwem amerykańskiego Żyda, którego bliscy zostali uratowani przez rodzinę Matuszczaków z Bronowa koło Daleszyc. Matuszczykowie ukrywali Żydów od 1942 roku w stodole, ich schronienie przykrywając ubraniami i słomą. Bracia Josek, Chaim i Pinkas Federmanowie z Dzeduszyc wychodzili tylko w nocy, ale mimo środków ostrożności, ktoś z sąsiadów zademonstrował gospodarzy i Niemcy przeprowadzili w ich domu rewizję. Nic jednak nie znaleźli. Bracia Federmanowie wyjechali z Polski tuż po wojnie. Nie utrzymywali kontaktów z Matuszczykami – dopiero 60 lat po wojnie dom Sprawiedliwych odwiedziła córka Chaima Ryfka i jej mąż, Menachem Daum. Film próbuje odpowiedzieć na pytanie, dlaczego ratowani nie utrzymywali kontaktu – albo nie potrafili go utrzymywać – z ludźmi, którzy w czasie wojny ryzykowali dla nich życie. Spotkanie po latach pozwoliło odbudować kontakt między rodzinami.

9.05.2016 Konferencja „Pamięć - Dialog – Pojednanie. Duchowe wymiary przebaczenia"

W Kielcach odbyła się druga część konferencji „Pamięć – Dialog – Pojednanie” pod hasłem „Duchowe wymiary przebaczenia”, zorganizowana przez Stowarzyszenie im. Jana Karskiego. Była ona wprowadzeniem do lipcowych obchodów 70. rocznicy pogromu kieleckiego.

Wstępem do konferencji, która odbyła się w Teatrze im. Stefana Żeromskiego, były wystąpienia biskupa kieleckiego Jana Piotrowskiego, Naczelnego Rabina Polski Michaela Schudricha,

przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem KEP biskupa Mieczysława Cisty, oraz list arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski.

Następnie odbyły się cztery panele dyskusyjne. O duchowym wymiarze przebaczenia i miłosierdzia mówili: prymas senior abp Henryk Muszyński, ks. prof. Wacław Hryniewicz i wyjątkowy gość z Argentyny – rabin prof. Abraham Skórka, przyjaciel papieża Franciszka. Panel prowadziła prof. Bożena Szaynok.

W kolejnym panelu o polityce i skrusze, który poprowadzili o. Tomasz Dostatni OP, dyskutowali: b. premier Włodzimierz Cimoszewicz, Ewa Juńczyk-Ziomecka – b. minister w Kancelarii Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego, prezydent Kielc Wojciech Lubawski. W trakcie panelu „Drogi do pojednania” swoje świadectwa wygłosili: buddysta Wojciech Eichelberger, podrabin Joel Chaim Nowicki i ks. Manfred Deselaers – niemiecki duchowny katolicki pracujący w Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu. Prowadzenie – Dominika Kozłowska, redaktor naczelna miesięcznika „Znak”.

Na zakończenie debat w Teatrze im. Żeromskiego wręczona została nagroda Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów „Człowiek Pojednania” dla rabina Abrahama Skórki. Tytuł ten nadawany jest rokrocznie od 1992 r. osobom szczególnie zasłużonym na rzecz pojednania i dialogu chrześcijańsko-żydowskiego. Laudację wygłosił Bogdan Białek, współprzewodniczący Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego.

Drugą część konferencji, która odbyła się w kinie „Moskwa” (ul. Staszica) rozpoczął pokaz pełnometrażowego filmu dokumentalnego opowiadającego o pogromie kieleckim oraz drodze do pojednania pt. „Przy Planty 7/9” (tytuł angielski „Bogdan’s Journey”), którego realizatorami są Michał Jaskulski i Larry Loewinger. Po projekcji o drogach do prawdy mówiły osoby pochodzące z Kielc: Maja Wolny – pisarka i dziennikarka mieszkająca w Belgii, Andrzej Saramowicz – dyrektor muzułmańskiej Szkoły Nauk Sufich oraz Marek Cecuła – wybitny ceramik i artysta mieszkający w Kielcach, syn ocalałego z pogromu.

10.05.2016 Wyjątkowy koncert i wręczenie nagrody

W Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody im. Hanny Goldszajd i Dawidka Rubinowicza. Laureatką Nagrody została w tym roku pani Danuta Gajek, nauczycielka języka polskiego z Chmielnika.

Nagroda przyznawana jest przez Stowarzyszenie im. Jana Karskiego nauczycielom w dowód uznania za wyjątkową postawę w wychowaniu młodzieży w duchu szacunku dla godności osoby ludzkiej bez względu na wyznanie, pochodzenie, stan i wszelkie inne różnice, które są pomiędzy ludźmi. Kapituła Nagrody w składzie Yaacov Kotlicki, prof. Stanisław Żak, pastor Janusz Daszuta, Andrzej Białek doceniła pracę z uczniami Laureatki na rzecz kształtowania postawy otwartości i tolerancji.

Po uroczystości wręczania Nagrody odbył się koncert kameralny w wykonaniu światowej sławy flecisty Anatolija Kogana z Izraela i wybitnego pianisty Konstantego Wileńskiego. Artyści zaprezentowali kompozycje Jana Sebastiana Bacha, Mozarta, Wihelma Poppa, Christophera Glucka.

11-13.05.2016 Spotkanie medytacyjne chrześcijan i Żydów

W niedzielę, 13 maja, zakończyły się trzydniowe spotkanie medytacyjne chrześcijan i Żydów, które odbyło się w klasztorze Pallotynów na Karczówce w Kielcach. Wprowadzenia do spotkań ze strony żydowskiej dokonał rabin Rami Shapiro - jeden z czołowych przedstawicieli współczesnego amerykańskiego judaizmu. Porównał on judaizm i chrześcijaństwo do dwóch bliźniaczych drzew, które połączone są wspólnymi korzeniami.- Zarówno chrześcijanie, jak i ja jako Żyd, każdy z nas przez swoje korzenie dotrzemy do gruntu, który wspólnie dzielimy. I wtedy odkryjemy to, co nas łączy: wspólne serce tych religii – powiedział rabin. Ks. Jacek Prusak SJ, który reprezentował stronę chrześcijańską dodał, że spotkania takie jak to w Kielcach, pozwoli zobaczyć oba te drzewa obok siebie i oba te drzewa rosnące przed Bogiem.

19.05.2016 Spotkanie z Wacławem Radziwiłowiczem

Z kielecką publicznością spotkał się w Instytucie Wacław Radziwiłowicz. Autor bestsellerowej książki „Crème de la Kreml” jest jednym z najlepszych znawców rosyjskiej duszy i polityki. Wieloletni korespondent „Gazety Wyborczej” w Moskwie, wydany z Rosji w grudniu 2015 r., opisuje współczesnych Rosjan z talentem i wnikliwością godną Gogola, Tołstoja i Sołżenicyna. Najnowsza książka Radziwiłowicza Crème de la Kreml to niezwykła lektura o koszmarnym świecie kłamstwa i bezprawia w Rosji. Spotkanie poprowadził Bogdan Białek.

- Gdy czytałem te teksty przed samą redakcją, już nie w Rosji, a w Polsce, gdy mnie już z Rosji wyrzucili, to z przerażeniem dostrzegłem, że to jest również książka o współczesnej Polsce, o tym, jak po politycznych przemianach się zmienia i idzie tą samą drogą, którą przez ostatnie lata idzie Rosja - mówił Wacław Radziwiłowicz.

19.05.2016 Wizyta osadzonych z Aresztu Śledczego w Kielcach

Instytut Kultury Spotkania i Dialogu odwiedzili osadzeni z Aresztu Śledczego w Kielcach. Zapoznali się z historią społeczności Żydów kieleckich, działalnością Stowarzyszenia im. Jana Karskiego w Kielcach po czym udali się na cmentarz żydowski, aby wykonać prace porządkowe.

20.05.2016 Projekcja filmu pt. „Być Żydem w Polsce”

„Być Żydem w Polsce” to interesujący dokument-wywiad z Marianem Marzyńskim, twórcą pierwszego polskiego „show”, jakim był telewizyjny „Turniej Miast” nadawany w latach 60. Marian Marzyński podczas II wojny światowej jako Polak o żydowskich korzeniach trafił do warszawskiego getta, z którego został wyprowadzony na aryjską stronę i ocalony przez ludzi dobrej woli. W roku 1969 został zmuszony do wyjazdu z Polski z powodu antysemitki nagonki. Zamieszkał w USA, gdzie również pracował w telewizji i robił filmy dokumentalne (ich poruszające fragmenty obrazują część jego zwierzeń), zdobywając m.in. dwie nagrody Emmy. Film jest osobistą i pouczającą lekcją o Polsce wojennej i powojennej, inspirującą do zapoznania się z filmami, które zrobił sam Marzyński, kilkakrotnie wracając do Polski, w ramach prób zmierzenia się z przeszłością.

Po pokazie odbyło się spotkanie z bohaterem filmu Marianem Marzyńskim i reżyserem Jackiem Pałasińskim. Spotkanie poprowadził Jarosław Skulski.

22.05.2016 73. rocznica mordu na dzieciach żydowskich

Stowarzyszenie im. Jana Karskiego zaprosiło do wspólnej modlitwy w 73. rocznicę mordu dokonanego przez Niemców na 45. dzieciach żydowskich. Modlitwa miała miejsce przy grobie ofiar na cmentarzu żydowskim na kieleckim Pakoszu.

Ponad 22 tysięcy Żydów z kieleckiego getta zostało zamordowanych w sierpniu 1942 roku w obozie śmierci w Treblince. Pozostawionych przy życiu około dwóch tysięcy Żydów zamknięto w czterech obozach pracy. 23 maja 1943 roku Niemcy zastrzelili 45. dzieci żydowskich, uznając je za niezdolne do pracy. Najmłodsze miało 15 miesięcy, najstarsze 13 lat.

30.05.2016 Henryk Pawelec In memoriam

W poniedziałek 30 maja, minęła pierwsza rocznica śmierci Henryka Pawelca, pseudonim Andrzej, żołnierza Armii Krajowej. W Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu odbył się wieczór wspomnień o Henryku Pawelcu.

Czerwiec

8.06.2016 Promocja książki „Jan Karski – świadek, emisariusz, człowiek”

Monografia ukazała się nakładem Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w ramach serii „Pracownia Literatury Polsko-Żydowskiej”, pod redakcją Agnieszki Kasperek, Agnieszki Żmudy i Sławomira Jacka Żurka. W spotkaniu udział wzięli prof. dr hab. Sławomir Jacek Żurek (KUL), Bogdan Białek, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego i ks. prof. dr hab. Alfred Wierzbicki (KUL). We wstępie prof. Sławomir Jacek Żurek podkreślił, że wydawcy bardzo zależało, by promocja odbyła się w Kielcach, w kamienicy przy ul/ Planty 7, w której swą siedzibę ma nasze Stowarzyszenie. Książka jest zbiorem szesnastu rozpraw naukowych, których autorzy reprezentują różne dziedziny nauki i różne ośrodki akademickie w Polsce i zagranicą – w Niemczech, Francji, Włoszech, Szwecji, Kanadzie i Stanach Zjednoczonych.

Lipiec

Główne obchody 70-tej rocznicy pogromu kieleckiego

02.07.2016 Odświeżenie tablic kommemoratywnych i otwarcie wystawy stałej

Trzydniowe uroczystości rocznicowe rozpoczęły się 2 lipca. W południe prezydent Kielc Wojciech Lubawski i prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego Bogdan Białek odświeżyli dwie tablice kommemoratywne, zamontowane na kamienicy przy ul. Planty 7. Na pierwszej z nich zacytowana jest wypowiedź św. Jana Pawła II z homilii wygłoszonej 3 czerwca 1991 roku w Mastowie k. Kielc: W lipcu 1946 roku w Kielcach zginęło ze zbrodniczych rąk wielu braci Żydów. Polecamy ich dusze Bogu.

Natomiast na drugiej znalazło się przesłanie papieża Franciszka z listu z 1 marca 2016 roku do rabina Abrahama Skórki: Odnośnie tego, co napisałeś mi dziś na temat Kielc, zawsze będę po stronie przebaczenia i pojednania. Otwarte rany to nic dobrego, i mogą prowadzić do dalszych zakażeń. Ale kiedy się zasklepią, zostają jedynie blizny, które, z czasem, stają się integralną pozostałością w naszej historii.

Do słów papieża Franciszka odniósł się biskup kielecki Jan Piotrowski: – Moi drodzy, obejrzyjcie sobie wasze ręce, popatrzcie może gdzieś na waszą twarz, czy są jakieś blizny. Bo ja takie mam. Wygoiły się. Zapominamy o pewnych wydarzeniach, ale blizny nam o czymś przypominają. Bo blizny są znakiem historii.

Następnie w siedzibie Stowarzyszenia im. Jana Karskiego otwarta została stała ekspozycja poświęcona pamięci ofiar pogromu kieleckiego. Na wystawę składają się dokumenty, protokoły zeznań ze śledztwa i procesów, kopie protokołów oględzin zwłok, materiały ze śledztwa, zdjęcia ofiar. Na ekranach zobaczyć można relacje trzech osób ocalałych z pogromu, przestudiować kalendarium historii kieleckich Żydów, ich Zagłady, próby odbudowy życia po wojnie i pogromu. Wystawę w rocznicę pogromu odwiedzili Prezydent RP Andrzej Duda oraz wicepremier Piotr Gliński.

02.07.2016 Kielecka premiera filmu „Przy Planty 7/9”

Pierwszy pokaz filmu dokumentalnego „Przy Planty 7/9” w Kielcach miał miejsce w kinie „Fenomen” w Wojewódzkim Domu Kultury. Reżyserzy filmu – polski katolik i amerykański Żyd – przez blisko dziesięć lat realizacji filmu uczyli się wspólnego spojrzenia na historię pogromu. W 70. rocznicę tragedii przedstawiają widzom historię o tym, jak wiele może się zmienić między ludźmi, gdy nawet najtrudniejsza prawda przekazywana jest z miłością.

03.07.2016 Marsz Pamięci i Modlitwy

Główne uroczystości rozpoczęły się 3 lipca pod pomnikiem Menora. Bogdan Białek przypominając o bestialsko zamordowanych przez Niemców tysiącach kieleckich Żydów z getta, zaapelował o to, by znaleźć nadzieję, że świat bez przemocy i bez nienawiści jest możliwy do pomyślenia i urzeczywistnienia: – Nigdy nie gromadzimy się tu, w tym miejscu, przeciwko komukolwiek, nawet przeciwko tym, których uważamy w naszych umysłach za naszych przeciwników, a może też – nie daj Boże – za wrogów. Gromadzimy się tu dla nas samych, dla wszystkich ludzi, dla lepszej przyszłości.

Ambasador Izraela w Polsce Anna Azari zaapelowała do zgromadzonych: – Musimy w sercach zatrzymać to poczucie solidarności i razem występować przeciwko przejawom rasizmu, antysemityzmu i ksenofobii. Następnie wystąpienia wygłosili Włodzimierz Kac, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kielcach i Artur Hofman, prezes Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce. Kolejnym etapem marszu był Memoriał Sprawiedliwych wśród Narodów Świata, znajdujący się przed budynkiem dawnej synagogi kieleckiej. Zgromadzeni uczcili pamięć Polaków, którzy chronili Żydów w czasie okupacji i pomagali im.

Marsz zakończyły uroczystości w miejscu pogromu – przed kamienicą przy ul. Planty 7. W swoim wystąpieniu Bogdan Białek powiedział m.in.: – Przyjaciele, cóż nas różni? Tak niewiele – tylko nasze poglądy. A łączy nas coś znacznie więcej, znacznie więcej. Zakładam, ufam, jestem przekonany, że nikt z nas, nikt z nas tutaj zgromadzonych, cokolwiek i jakkolwiek myśli o tym ponurym fakcie historycznym z lipca 1946 roku, nie chce, by kiedykolwiek, z czyjejkolwiek inspiracji, dla jakiegokolwiek powodu doszło do równie potwornej zbrodni plamiącej polską ziemię, by nikt już nie ucierpiał, nie stracił życia z powodu nienawiści lub politycznej kalkulacji, ignorancji lub przesądów. Żeby nikt, żaden człowiek, a każdy został wszak stworzony na obraz i podobieństwo Boże, nie został skrzywdzony z powodu swego języka, koloru skóry, pochodzenia, religii.

04.07.2016 Wizyta prezydenta Polski Andrzeja Dudy

4 lipca 2016 roku, w 70. rocznicę pogromu kieleckiego, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda zwiedził wystawę „Wspomnijcie na minione dni”, zorganizowaną w siedzibie Stowarzyszenia im. Jana Karskiego przy ul. Planty 7 w Kielcach. Prezydentowi towarzyszył Piotr Gliński, wicepremier, minister kultury i dziedzictwa narodowego. Wystawę prezentował Bogdan Białek, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego, autor i kurator wystawy. Po obejrzeniu wystawy gość pozostawił wpis w księdze pamiątkowej:

„W 70 rocznicę Pogromu Kieleckiego z żalem, szacunkiem i czcią pochylam głowę nad wspólną mogiłą i pamięcią Ofiar – pomordowanych obywateli polskich narodowości żydowskiej. Dziękuję wszystkim pielęgnującym tę pamięć dla historii i wychowania przyszłych pokoleń”

04.07.2016 Jerzy Maksymiuk: Lament serca Kielcom in memoriam

W Kieleckim Centrum Kultury odbył się uroczysty koncert w 70. rocznicę pogromu kieleckiego w wykonaniu SINFONII VARSOVII pod batutą Maestro Jerzego Maksymiuka. Wykonano kompozycję Maksymiuka „Lament serca Kielcom in memoriam” oraz „Symfonię kameralną” Dymitra Szostakowicza oraz „Adagio na smyczki” Samuela Barbera.

Koncert poprzedziła uroczystość wręczenia Jego Ekscelencji ks. bp. Mieczysławowi Cisto wyróżnienia Vir Bonus przyznawanego przez Stowarzyszenia im. Jana Karskiego w uznaniu wyjątkowości postaci i dzieła życia. Ksiądz Biskup jest przewodniczącym Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem Konferencji Episkopatu Polski. Uroczystość ta zakończyła obchody 70-tej rocznicy pogromu kieleckiego

12-17.07.2016 Spotkanie medytacyjne chrześcijan i muzułmanów „W stronę serca”

Sześciodniowe spotkanie medytacyjne chrześcijan i muzułmanów „W stronę serca” miało miejsce w klasztorze Pallotynów na Karczówce w Kielcach. Było to już trzecie już spotkanie międzyreligijne w intencji pokoju organizowane przez Stowarzyszenie im. Jana Karskiego w 2016 roku. W spotkaniu udział wzięli szajch Hazrat Hamid Hasan, który posiada linie przekazu pięciu głównych ścieżek sufickich oraz o. Maksymilian Nawara OSB z Ośrodka Medytacji Chrześcijańskich, benedyktyn zaangażowany we współpracę i dialog z buddyzmem zen.

15.07.2016 Modlitwa za ofiary zamachu w Nicei

Na wieść o zamachu w Nicei, w którym zginęło 87 osób, przy kieleckim pomniku Homo Homini zorganizowano spotkanie z udziałem władz samorządowych, podczas którego w intencji ofiar zamachu modlili się chrześcijanie i muzułmanie - uczestnicy spotkania medytacyjnego w intencji pokoju. Szajch Hazrat Hamid Hasan powiedział, że jest wstrząśnięty faktem, iż tak wiele osób zginęło z powodu czyjegoś szaleństwa i omamienia niewłaściwymi ideami. To, według niego, pokazuje degenerację społeczeństwa i brak duchowości w ludzkich sercach. - Każdy powinien dbać o pokój we własnym sercu. Jesteśmy duchem z rodzinami ofiar - powiedział szajch. Natomiast benedyktyn o. Maksymilian Nawara OSB poprowadził modlitwę w intencji ofiar.

Sierpień

28.08.2016 74 rocznica Zagłady Żydów z kieleckiego getta

W niedzielne południe przy pomniku Menora, uczciliśmy 74. rocznicę Zagłady Żydów z kieleckiego getta zamordowanych przez niemieckich nazistów. W uroczystych obchodach przy pomniku Menora

na Al. IX Wieków Kielc uczestniczyli Dawid Szychowski, rabin z Łodzi, Włodzimierz Kac, przewodniczący Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Katowicach oraz o. Jan z Klasztoru Pallotynów na Karczówce. Przewodniczył im Bogdan Białek – prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego, który powiedział między innymi, że o Zagładzie Żydów winniśmy pamiętać zawsze, do końca świata. Odczytane zostały fragmenty świadectw opisujące okrutne mordy na dzieciach, starcach i chorych z kieleckiego getta. W sposób spontaniczny, jeden z mieszkańców Kielc opowiedział zebranym swoje wspomnienia dotyczące okropności, które widział jako dziecko podczas okupacji niemieckiej w Kielcach. W intencji Żydów z kieleckiego getta uczestnicy odmówili modlitwy katolickie i żydowskie, na zakończenie uroczystości złożono kwiaty i zapalono znicze.

Wrzesień

05.09.2016 Wizyta artystów z projektu „Nomada”

Instytut Kultury Spotkania i Dialogu odwiedziła międzynarodowa grupa dwudziestu artystów, którzy spotkali się z Bogdanem Białkiem, prezesem Stowarzyszenia im. Jana Karskiego oraz obejrzelili wystawę „Wspomnijcie na minione dni”.

Artyści tworzyli w Kielcach premierowe prace wokół budynku żydowskiej bożnicy przeniesionej z ulicy Słowackiego na Pakosz. Historia kieleckiej bożnicy, jej przenosin oraz renowacji, zainspirowała Pawła Althamera do opracowania programu merytorycznego „Nomady” wokół tematów pamięci, wędrówki i wspólnoty. Organizatorem wydarzenia jest Fundacja Nowa Przestrzeń Sztuki.

22.09.2016 Spotkanie z Mają Wolny

w Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu Stowarzyszenia im. Jana Karskiego odbyło się spotkanie z Mają Wolny, autorką powieści pt. „Czarne liście” nawiązującej do tematyki pogromu kieleckiego. W wydarzeniu wzięło udział bardzo wielu kielczan. Prowadzący spotkanie redaktor Piotr Żak zwrócił uwagę na to, że książka „Czarne liście” jest pierwszą w Polsce powieścią nawiązującą do krwawych wydarzeń sprzed 70 lat.

Maja Wolny, wyjaśniając przyczyny napisania powieści opowiedziała zebranym o tym, jak w połowie lat 90. gdy miała 19 lat podróżowała autostopem po Europie. Spotkała wówczas obywatela niemieckiego, który kazał jej wysiąść ze swojego samochodu, gdy dowiedział się, że jest z Kielc.

22.09.2016 "Z nauczycielem, czy bez?" - spotkanie międzyreligijne w Warszawie

Stowarzyszenie im. Jana Karskiego oraz Centrum Myśli Jana Pawła II współorganizowały spotkanie międzyreligijne pt. "Z nauczycielem, czy bez?". Doświadczeni nauczyciele buddyjscy - Maria Moneta-Malewska Reiko i Mikołaj Markiewicz Uji rozmawiali o roli i potrzebie nauczyciela/przewodnika na drodze rozwoju duchowego. Spotkanie w siedzibie Centrum Myśli Jana Pawła II w Warszawie przy ulicy Foksal 11 poprowadził Bogdan Białek.

23-25 Spotkanie medytacyjne o hezychazmie

Po raz czwarty w roku 2016 odbyły się spotkania medytacyjne na rzecz pokoju zorganizowane przez Stowarzyszenie im. Jana Karskiego. Medytacje poświęcone były hezychazmowi i miały miejsce w klasztorze pallotynów na Karczówce w Kielcach. Ta wyjątkowa inicjatywa Bogdana Białka – prezesa Stowarzyszenia im. Jana Karskiego, ma przyczynić się do tworzenia kultury pokoju, której podstawą

jest wewnętrzny wysiłek, by stać się ludźmi lepszymi dla siebie i innych. Gościem specjalnym spotkań był Maciej Bielawski, który jest teologiem, tłumaczem, pisarzem i malarzem; autorem wielu publikacji: teologicznych, historycznych, patrystycznych i związanych z problematyką Kościołów wschodnich, a także kwestiami monastycyzmu, ekumenizmu i dialogu międzyreligijnego.

Październik

10-11.2016 Warsztaty edukacyjne we współpracy z OMPiO

W ciągu kilku tygodni października i listopada prawie 50 grup uczniów kieleckich szkół wzięło udział w warsztatach edukacyjnych organizowanych w Instytucie Spotkania i Dialogu we współpracy z Ośrodkiem Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej. Podczas zajęć, podczas których wykorzystane były materiały dokumentalne, uczniowie poznali postać Jana Karskiego oraz historię kieleckich Żydów. Zajęcia kończyła rozmowa o tym, jak nie ulegać stereotypom.

27.10.2016 Zaduszki muzyczne

Stowarzyszenia Jana Karskiego zorganizowało zaduszki muzyczne w Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu przy ulicy Planty 7. W koncercie, który był częścią Dialog Jazz Projekt, zagrali: światowej sławy saksofonista Marc Bernstein (USA) oraz wybitni polscy muzycy: Kamil Miszewski (perkusja) i Grzegorz Rogala (puzon). Muzycy zaprosili do odkrywania nowych niezwykłych światów wielkich postaci jazzu, takich jak Duke Ellington, John Coltrane, Miles Davis. Trio zaprezentowało autorskie kompozycje Bernsteina, które łączą muzykę polską, żydowską i latynoską.

26.10.2016 Otwarcie wystawy pt. "Walka o wolność. Powstanie Warszawskie 1944".

Ekspozycja przygotowana przez Muzeum Powstania Warszawskiego przybliży fenomen Polskiego Państwa Podziemnego i polskich powstańców. Opowiada o realiach Powstania Warszawskiego w kontekście II Wojny światowej oraz o znaczeniu i tradycji walk niepodległościowych. Ekspozycja ukazuje poruszające zdjęcia Warszawy i codzienne życie jej mieszkańców na tle walk z 1944 r. i po ich zakończeniu.

Otwarcu wystawy towarzyszył wykład prof. Stanisława Żaka pt. „Tradycje współczesnego patriotyzmu” uzupełniony trójgłosem: Marka Maciągowskiego (dyrektora Ośrodka Myśli Patriotycznej i Obywatelskiej), przedstawiciela Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych w Kielcach i ks. Jana Oleszko (rektora Klasztoru Księży Pallotyńów na Karczówce). Spotkanie poprzedził minirecital chopinowski Jana Bieniasza, ucznia Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. L. Różyckiego w Kielcach, laureata licznych konkursów pianistycznych.

Listopad

8.11.2016 Wizyta nauczycieli z Izraela

Instytut Kultury Spotkania i Dialogu odwiedziła grupa przedstawicieli placówek edukacyjnych z Izraela. Nasza placówka była jednym z kilku polskich ośrodków edukacyjnych w programie studyjnej wizyty izraelskich edukatorów. Wizytę edukatorów z Izraela zorganizował Instytut Polski z Izraela. Goście spotkali się z Bogdanem Białkiem, prezesem Stowarzyszenia im. Jana Karskiego, zapoznali się z działalnością Stowarzyszenia i obejrzelni stali wystawę o pogromie kieleckim.

Grudzień

7.12.2016 Spotkanie z Zofią Winawer i Sewerynem Blumsztajnem, pokaz filmu „Ala z elementarza”,

Goście wieczoru opowiadali o niezwyklej kobiecie z bogatym życiorysem – dr Alinie Margolis-Edelman, żonie Marka Edelmana, uczestniczce powstania w getcie warszawskim i powstania warszawskiego, a także pierwowzorze Ali z Elementarza Mariana Falskiego. Dr Alinie Margolis-Edelman po wojnie ukończyła medycynę i brała udział w wielu akcjach ratowniczych m.in. w Wietnamie, Salwadorze, Czadzie. Założyła m.in. Fundację Dajmy Dzieci Siłę (poprzednia nazwa to Fundacja Dzieci Niczyje). Od początku jej istnienia związana jest z nią Zofia Winawer, która ze swoim mężem Sewerynem Blumsztajnem poznała dr Alinę Margolis-Edelman w Paryżu po wprowadzeniu stanu wojennego. Stamtąd właśnie dr Alina organizowała konwoje leków do Polski we współpracy z komitetem Solidarności w Paryżu. Zgromadzeni mogli także obejrzeć film Edyty Wróblewskiej poświęcony bohaterce wieczoru.

14.12.2016 Tora jest dla wszystkich. Wykład Anny Dodziuk

W Instytucie Kultury Spotkania i Dialogu przy Plany 7 gościliśmy Annę Dodziuk, która opowiadała o swoich osobistych doświadczeniach w studiowaniu Tory – świętej księgi judaizmu. Tora to pierwsze pięć ksiąg Starego Testamentu, wspólnych dla tradycji zarówno żydowskiej jak i chrześcijańskiej.

Podczas spotkania w Instytucie prelegentka powiedziała: „Jeżeli chodzi o przekaz, o żydowską tradycję, to najbardziej fascynującą rzeczą jest coś takiego, że każdy może być nauczycielem i każdy powinien być uczniem, nie tylko może ale nawet powinien.” Anna Dodziuk jest psychoterapeutką i publicystką. Od wielu lat prowadzi regularnie spotkania na temat Tory.

16.12.2016 Wizyta grupy z Duszpasterstwa Akademickiego Wesola 54

Instytut Kultury Spotkania i Dialogu odwiedziła grupa studentów kieleckich z Duszpasterstwa Akademickiego Wesola 54 . Z gośćmi spotkał się z nimi Bogdan Białek, prezes Stowarzyszenia im. Jana Karłowicza. Odwiedzający z dużą uwagą obejrzeli również wystawę o pogromie kieleckim „Wspomnijcie na minione dni”.